

بررسی رابطه طرحواره اولیه مادران با هوش هیجانی فرزندان پسر مقطع ابتدایی شهر شیراز

آناهیتا ولی بحرینی^۱، مرجان رحمانی^۲، اعظم قاسمی^۳، راضیه نوروزی^۴، یونس کیهانی فر^۵

^۱ کارشناس ارشد، روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تربت جام، خراسان رضوی، ایران

^۲ کارشناس ارشد، روانشناسی بالینی کودک و نوجوان، دانشگاه پیام نور، واحد بوشهر، بوشهر، ایران. (نویسنده مسئول)

^۳ کارشناس ارشد، روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تربت جام، خراسان رضوی، ایران.

^۴ کارشناس ارشد، روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

^۵ دانشجوی کارشناسی ارشد، روانشناسی عمومی، موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان

چکیده

طرحواره به طور گسترده در حوزه شناختی تاریخچه ای غنی و برجسته دارد. در حوزه رشد شناختی، طرحواره را به صورت قالبی در نظر می گیرند که بر اساس واقعیت یا تجربه شکل می گیرد تا به افراد کمک کند تجارب خود را تبیین کنند. طرحواره های اولیه بر عوامل متعددی در زندگی تاثیر گذار است. هدف از پژوهش حاضر، رابطه طرحواره های اولیه مادران با هوش هیجانی فرزندان مقطع ابتدایی شهر شیراز می باشد. نمونه مورد مطالعه ۱۰۰ دانش آموز پسر مقطع ابتدایی شهرستان شیراز به همراه مادرانشان بودند که با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. با تکمیل پرسشنامه طرحواره یانگ فرم کوتاه جهت مادران و هوش هیجانی با توجه به پرسشنامه TEIQue-CF، برای هوش هیجانی فرزندان، اطلاعات جمع آوری شد. داده های پژوهش حاضر با استفاده از تحلیل رگرسیون هم زمان مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته ها بیانگر این بود که طرحواره های ناسازگار اولیه مادران قادرند انطباق پذیری با (F= 4/288)، آمادگی عاطفی با (F= 13/812)، ابراز هیجانی با (F=4/470)، ادراک هیجانی با (F= 12/871)، تنظیم هیجانی با (F= 1/505)، تکانشی بودن پایین با (F=5/849)، ارتباط با همسالان با (F= 6/415)، عزت نفس با (F= 11/253)، خود انگیختگی با (F= 13/045)، را در کودکان در سطح معنی داری $P < 0/0001$ پیش بینی نماید. نتیجه گیری: طرحواره یک عامل بسیار مهم می باشد که در تمام مراحل زندگی پایدار می ماند و بر عوامل مهمی از زندگی مانند هوش هیجانی فرزندان تاثیر گذار است و می تواند آن را به صورت مثبت پیش بینی کند.

واژه های کلیدی: طرحواره، هوش هیجانی، کودکان

مقدمه

طرحواره^۱ به طور گسترده در حوزه شناختی تاریخچه ای غنی و برجسته دارد. در حوزه رشد شناختی، طرحواره را به صورت قالبی در نظر می گیرند که بر اساس واقعیت یا تجربه شکل می گیرد تا به افراد کمک کند تجارب خود را تبیین کنند (طباطبایی برزکی و همکاران، ۱۳۹۱). ما از طریق طرحواره ها به جهان نگاه می کنیم. طرحواره ها، باورها و احساسات مهمی درباره خود و محیط می باشد که افراد آنها را بدون چون و چرا پذیرفته اند و در مقابل تغییر مقاومت (یارمحمدی و همکاران، ۱۳۹۱). در طی سالهای گذشته اقبال قابل توجهی بر تاثیر طرحواره ها بر ابعاد مختلف زندگی صورت گرفته که ویژگی های خاصی را جهت درمان در افراد نشانه میگیرد که سودمندی آن تأیید شده است (اعلمی نیا، ۱۳۹۳). طرحواره های اولیه فرد بر جنبه های مهمی از زندگی از جمله رابطه والد و کودک تاثیر گذار است. داشتن رابطه خوب با والدین برای همه کودکان لذت بخش است (امانی و همکاران، ۱۳۹۰). تعالی و رشد رابطه مستلزم کسب آگاهی، بینش، شناخت و بصیرت و..... می باشد. محیط روانی خانواده را می توان خمیر مایه هیجانی آن دانست که هریک از افراد در آن سهمی داشته و تحت تاثیر آن قرار می گیرد (صدق پور، ۱۳۸۳). والدین نقش کلیدی در پرورش هوش عاطفی فرزندانشان ایفا می کنند. والدین باید اقداماتی را در جهت بهبود و رشد هیجانات مثبت کودک انجام دهند؛ تا کودک هیجانات و معانی آنها و چگونگی ترکیب و بروز عواطف را درک کند و با فهم بهتر و مدیریت هیجان های خود به شیوه ی سازنده تری با دیگران ارتباط برقرار کند. هوش هیجانی در کیفیت زندگی شخصی، شغلی و اجتماعی نقش مهمی ایفا می کند و توانایی فرد را در مقابله با استرس ها و مقتضیات محیطی افزایش می دهد (اسدی خضر لو، ۱۳۹۶). تعاریف متعددی جهت هوش هیجانی آرایه شده است که عوامل متعددی در توسعه هوش هیجان مد نظر قرار گرفته است. هوش هیجانی مجموعه ای از ظرفیتها، قابلیتها و مهارتهای غیر شناختی است که توانایی های فرد را در برخورد موفقیت آمیز با مقتضیات و فشارهای محیطی افزایش می دهد و موجب بروز رفتارهای سازش یافته و انسان دوستانه از سوی فرد می شود (بار-ان^۲، ۲۰۰۱). هوش هیجانی شامل شناخت و مهار عواطف و هیجانهای خود است. شخصی که هوش هیجانی بالایی دارد سه مولفه شناختی، فیزیولوژیکی و رفتاری هیجانها را به طور موثری با هم تلفیق می کند (لان گولم^۳، ۲۰۱۴). هوش هیجانی تاثیر بسیاری زیادی برشادی و رضایت از زندگی دارد. کسانی که هوش هیجانی خود را بکار می گیرند، با محیط اطراف خود سازگاری بیشتری دارند، اعتماد به نفس بالایی نشان می دهند و از توانایی های خود آگاهند. رابطه ی مستقیم بین هوش هیجانی و زندگی خوب و سالم نشان می دهد که توجه به هیجان ها، آگاه بودن و آگاه ماندن از آنها و استفاده از آنها برای راهنمایی کردن رفتار، تا چه حد اهمیت دارد. هرچه افراد از مهارت های هوش هیجانی خود بیشتر استفاده کنند از دستاوردهای بیشتری خواهند داشت (آقایاروشرفی در آمدی، ۱۳۸۵). با توجه به

^۱. Schema

^۲. Emotional intelligence

^۳. Bar-on

^۴. Lungholm

گسترش مفهومی مانند طرحواره به عنوان مفاهیمی که بر ابعاد مختلف شخصیت، روابط بین فردی و هوش هیجانی تاثیر گذار است و جهت گیری پژوهشی سالهای اخیر در شناسایی و تبیین رابطه بین طرحواره اولیه با موارد متعدد در زندگی، این پژوهش به بررسی رابطه طرحواره اولیه مادران بر هوش هیجانی فرزندان، در راستای تعیین عوامل موثر بر هوش هیجانی می پردازد.

روش

طرح پژوهشی حاضر از نوع تحقیق بنیادی با روش همبستگی می باشد. که طرحواره مادران به عنوان متغیر پیش بین و هوش هیجانی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده اند. جامعه آماری این پژوهش پسران مقطع ابتدایی شهرستان شیراز در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ می باشد که ۱۰۰ نفر از دانش آموزان نواحی مختلف آموزش و پرورش شهرستان شیراز به همراه مادرانشان به صورت نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. پس از نمونه گیری، قبل از اجرای پرسشنامه ها برای جلب همکاری مادران توضیحات لازم درباره هدف پژوهش و نحوه تکمیل پرسشنامه ها ارایه شد. سپس پرسشنامه ها به مادران داده شد و این اطمینان داده شد که پرسشنامه ها کاملاً محرمانه خواهند بود. و از آنها خواسته شد صادقانه به پرسشنامه های مربوط به خود و فرزندشان پاسخ دهند. بعد از نمره گذاری پرسش نامه ها و مشخص شدن نمرات آزمونی ها، داده ها با استفاده از تکنیک های آماری مرتب و خلاصه شد. شاخص های آمار توصیفی، که در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل اطلاعات به کار رفته است عبارتند از میانگین و انحراف معیار. در مرحله بعد از ضریب همبستگی پیرسون به منظور تعیین رابطه متغیرهای پیش بین با متغیر ملاک استفاده شد. به منظور پاسخ به فرضیات و برای تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از تحلیل رگرسیون خطی استفاده گردید. تمامی این تحلیل های آماری با استفاده از نرم افزار SPSS22 صورت گرفت. پس از اینکه مشخص شد بین طرحواره اولیه مادران با هوش هیجانی فرزندان به طور کلی رابطه وجود دارد، در سطح بالاتر جهت بررسی رابطه طرحواره های ناسازگار مادران با هوش هیجانی کودکان از روش رگرسیون همزمان استفاده شد که خرده مقیاسهای طرحواره به عنوان متغیر پیش بین و خرده مقیاسهای هوش هیجانی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شدند. ابزار این پژوهش پرسشنامه طرحواره های ناسازگار اولیه یانگ فرم کوتاه جهت طرحواره اولیه مادران می باشد که در سال ۱۹۹۴ توسط یانگ و برون تدوین شد (کالویت و دیگران، ۲۰۰۵؛ کیرو و دیگران ۲۰۰۴). این پرسشنامه ۷۵ سوال دارد و برای سنجش ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه شناختی طراحی شده است. پژوهشهای بسیاری از پایایی این پرسشنامه حمایت میکند. در مطالعه ولبرن و همکاران (۲۰۰۲) کلیه خرده مقیاسهای ۱۵ گانه فرم کوتاه، پرسشنامه طرحواره از همسانی درونی کافی بسیار خوبی برخوردار بودند. آلفای کرونباخ همه طرح واره ها از (۰/۷۶ تا ۰/۹۳) محاسبه شد (ولبرن و همکاران، ۲۰۰۲). نتایج مطالعه دیگری نیز توسط کالویت و همکارانش (۲۰۰۵) به منظور بررسی همسانی درونی این پرسشنامه صورت گرفت. به طور کلی حاکی از پایایی قابل قبول آن است. به گونه ای که ضریب آلفای کرونباخ برای ۱۵ طرحواره بین ۰/۶۱ تا ۰/۸۵ می باشد که معنی دار است (کالویت و دیگران، ۲۰۰۵). این پرسشنامه در ایران توسط فاتحی زاده و عباسیان در سال ۱۳۸۲ در دانشگاه اصفهان هنجار یابی شده است. پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ محاسبه شده که معنا دار بوده است.

نتایج تحلیل عاملی مطالعه ولبرن و همکاران (۲۰۰۲) قویا از ساختار درونی پرسشنامه حمایت می کند. در این مطالعه رابطه خرده مقیاسهای پرسشنامه طرحواره ها با علایم اضطراب، افسردگی، پارانوئا سنجیده شده که نتایج از روایی ساختاری پرسشنامه حمایت کرده و نشان می دهد که طرحواره های شناختی با علایم آسیب شناختی قویا مرتبط است. همچنین از پرسشنامه هوش هیجانی فرم کودکان (TEIQue-CF)، استفاده شد. این پرسشنامه توسط ماورولی و همکاران در سال ۲۰۰۸ و با اقتباس از پرسشنامه هوش هیجانی صفتی پترایدر و فارنهام (۲۰۰۱) ساخته شده است. این پرسشنامه برای کودکان ۸ تا ۱۲ سال است. و دارای ۷۵ سوال (در هنجار ایرانی ۶۹ سوال) می باشد که شامل ۹ خرده مقیاس می باشد. نسخه انگلیسی هوش هیجانی

صفت فرم کودکان نشان از سطح رضایت بخشی از همسانی درونی $r = 0.79$ و پایایی در یک دوره ۳ ماهه $r = 0.79$ گزارش شده است (ماورولی و همکاران ۲۰۰۸)؛ همچنین سطح رضایت بخشی از همسانی درونی آلفای کرونباخ برابر 0.72 و یک فاصله زمانی سه ماهه $r = 0.79$ گزارش شده است (ماورولی و سانچز-روز، ۲۰۱۱). این پرسشنامه در ایران و در پژوهش ناظمی مقدم و همکاران (۱۳۹۶) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی با روش مولفه های اصلی، علاوه بر عامل کلی، ۹ عامل انطباق پذیری، آمادگی عاطفی، ابراز هیجانی، تنظیم هیجانی، تکانشی پایین، ارتباط با همسالان، عزت نفس و خود انگیختگی را برای پرسشنامه مورد تایید قرار داد. پایایی مقیاس بر حسب ضرایب آلفای کرونباخ 0.59 تا 0.89 گزارش شده است.

فرضیه پژوهش: طرحواره های ناسازگار مادران با هوش هیجانی کودکان رابطه دارد و آن را به صورت مثبت پیش بینی می کند.

یافته ها:

در ابتدا یافته های توصیفی و سپس نتایج تحلیل های آماری که به منظور بررسی فرضیه پژوهش صورت گرفته است مطرح می شود.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای مورد پژوهش

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف استاندارد	حجم نمونه
طرحواره های اولیه مادران	۱۷۱/۵۵	۴۹/۹۷	۱۰۰
هوش هیجانی کودکان	۱۷۵/۵۷	۱۸/۲۷	۱۰۰

بررسی رابطه بین متغیرها

به منظور بررسی چگونگی ارتباط متغیرهای مورد پژوهش و کسب اعتبار برای انجام تحلیل های بعدی، همبستگی های آنها از طریق ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

هوش	
هیجانی	
کودکان	
۰/۲۹	طرحواره
	اولیه مادران

$p < .01$

جدول شماره ۲، همبستگی طرحواره اولیه مادران با هوش هیجانی کودکان را نشان می دهد. چنانچه در جدول فوق مشاهده می شود متغیر طرحواره اولیه مادران با متغیر سبک دلبستگی کودکان ($P < .01$ و $r = 0.29$)، رابطه مثبت معنا دار دارد. باید به این نکته اشاره کرد که این رابطه بیانگر رابطه علت و معلولی بین متغیرها نمی باشد

توصیف داده ها

به منظور بررسی این فرضیه از رگرسیون خطی استفاده شد که طرحواره اولیه مادران به عنوان متغیر پیش بین و هوش هیجانی کودکان به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شد. نتایج بررسی در جدول

۳ آمده است.

جدول ۳. مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و شاخص های آماری پیش بینی هوش هیجانی کودکان بر اساس مقیاس طرحواره اولیه مادران

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین	F	سطح معناداری
-----	---------------	------------	---------	---	--------------

مجذورات					
رگرسیون	۲۱۴۴۱/۰۷۰	۱	۲۱۴۴۱/۰۷۰	۹/۳۰۵	۰/۰۰۱
باقی مانده	۲۲۵۸۲۵/۶۸۰	۹۸	۲۳۰۴/۳۴۴		

همانطور که نتایج نشان می دهد مقدار **F** معنادار می باشد ($F=9/305$ و $P<0/001$). به عبارت دیگر طرحواره اولیه مادران می تواند هوش هیجانی کودکان را پیش بینی کند. لذا مدارک کافی جهت رد فرض صفر داریم و فرضیه رابطه طرحواره اولیه مادران با هوش هیجانی کودکان تایید می گردد. به گونه ای که ضریب رگرسیون مربوط به پیش بینی در جدول زیر گزارش شده است

.

جدول ۴- ضریب رگرسیون مربوط به پیش بینی هوش هیجانی کودکان بر اساس طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R ²	B	Beta	T	P
طرحواره اولیه مادران	۰/۲۹۴	۰/۰۸۷	۰/۸۰۵	۰/۲۹۴	۳/۰۵۰	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که ضریب بتا در متغیر طرحواره اولیه مادران ۰/۲۹ به دست آمد که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار است. با توجه به اینکه این ضریب مثبت است می توان گفت که ۲۹ درصد از واریانس هوش هیجانی کودکان را طرحواره اولیه مادران به صورت مثبت پیش بینی می کند. با توجه به معنی دار شدن رابطه همبستگی بین طرحواره اولیه مادران با هوش هیجانی به بررسی رابطه زیر مقیاسهای هر کدام از متغیرها می پردازیم.

جدول ۵. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس انطباق پذیری کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R ²	F	P	B	Beta	T	P

مدل	٠/٦٥٩	٠/٤٣٤	٤/٢٨٨	٠/٠٠٠١	١٧/٠٥٧	—	٦/٥٦٦	٠/٠٠٠١
ED					-٠/٠٩٠	-٠/٢٠٦	-٠/٩٦١	٠/٣٣٩
AB					-٠/٠٢٤	-٠/٠٥٧	-٠/٤٥٨	٠/٦٤٨
MA					-٠/١٦٤	-٠/٢٩٣	-١/٧٧٠	٠/٠٨٠
SI					-٠/١٧٣	-٠/٣١٨	-١/٤١٦	٠/١٦١
DS					٠/٠٧٩	٠/١٣٨	٠/٧٥٢	٠/٤٥٤
FA					٠/٢٦٦	٠/٥٩٠	٤/١٤٢	٠/٠٠٠١
DI					-٠/١٤٧	-٠/٢٤٠	-١/٤٥٧	٠/١٤٩
VH					٠/١٠٠	٠/٠٧٤	٠/٦٦٨	٠/٥٠٦
EM					٠/٢٩٣	٠/٢١٩	١/٩٨٩	٠/٠٥٠
SB					٠/٢٣٢	-٠/٣٦٢	٢/١٢٤	٠/٠٣٧

SS	۰/۱۳۳	۰/۲۴۰	۱/۷۸۹	۰/۰۷۷
EI	۰/۱۸۶	۰/۳۴۸	۲/۰۴۷	۰/۰۴۴
US	-۰/۰۵۵	-۰/۱۱۷	-۰/۷۴۰	۰/۴۶۱
ET	۰/۱۷۷	۰/۴۰۷	۲/۵۲۲	۰/۰۱۴
IS	-۰/۱۷۷	-۰/۳۲۶	-۲/۱۵۲	۰/۰۳۴

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۴۳/۴ در صد واریانس انطباق پذیری کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات Beta در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند انطباق پذیری کودکان را پیش بینی کند.

جدول ۶. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس آمادگی عاطفی کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R2	F	P	B	Beta	T	P
مدل	۰/۸۴۴	۰/۷۱۲	۱۳/۸۱۲	۰/۰۰۰۱	۶/۳۹۲	-	۳/۱۴۳	۰/۰۰۲

•/•••	-•/•••	-•/•••	-•/•••	ED
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	AB
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	MA
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	SI
•/•••	-•/•••	-•/•••	-•/•••	DS
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	FA
•/•••	-•/•••	-•/•••	-•/•••	DI
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	VH
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	EM
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	SB
•/•••	•/•••	•/•••	•/•••	SS

۰/۰۰۱	-۳/۴۸۳	-۰/۴۲۲	-۰/۲۴۸	EI
۰/۰۸۲	۱/۷۶۰	۰/۱۹۹	۰/۱۰۲	US
۰/۰۱۶	۰/۶۰۳	۰/۰۷۵	۰/۰۳۶	ET
۰/۰۰۴	-۲/۹۰۳	-۰/۳۱۹	-۰/۱۹۰	IS

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۷۱/۲ در صد واریانس آمادگی عاطفی کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات Beta در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند آمادگی عاطفی کودکان را پیش بینی کند.

جدول ۷. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس ابراز هیجانی کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R ²	F	P	B	Beta	T	P
مدل	۰/۶۶۶	۰/۴۴۴	۴/۴۷۰	۰/۰۰۰۱	۴/۳۷۳	—	۲/۴۲۹	۰/۰۱۷
ED					۰/۲۵۲	۰/۸۲۵	۳/۸۸۶	۰/۰۰۰۱

•/۳۱۹	-۱/۰۰۲	-۰/۱۲۳	-۰/۰۳۷	AB
•/۰۲۱	-۲/۳۰۴	-۰/۳۸۷	-۰/۱۰۲	MA
•/۹۴۹	-۰/۰۶۴	-۰/۰۱۴	-۰/۰۰۰	SI
•/۰۱۳	-۲/۰۲۷	-۰/۴۰۹	-۰/۱۸۳	DS
•/۰۷۳	-۰/۰۶۶	-۰/۰۸۰	-۰/۰۲۰	FA
•/۰۲۹	۲/۲۱۷	•/۳۶۲	•/۱۰۰	DI
•/۲۲۸	۱/۲۱۳	•/۱۳۳	•/۱۲۶	VH
•/۰۰۰۱	۳/۹۳۴	•/۴۲۹	•/۴۰۱	EM
•/۰۸۸	-۰/۰۴۴	-۰/۰۹۲	-۰/۰۴۱	SB
•/۸۰۸	•/۲۴۳	•/۰۳۲	•/۰۱۳	SS

۰/۱۶۲	۱/۴۱۰	۰/۲۳۷	۰/۰۸۹	EI
۰/۳۳۷	۰/۹۶۷	۰/۱۵۲	۰/۰۵۰	US
۰/۳۱۲	-۱/۰۱۸	-۰/۱۶۳	-۰/۰۵۰	ET
۰/۵۵۹	-۰/۵۸۷	-۰/۰۸۸	-۰/۰۳۴	IS

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۴۴/۴ در صد واریانس ابراز هیجانی کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات **Beta** در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند ابراز هیجانی کودکان را پیش بینی کند.

جدول ۸. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس ادراک هیجانی کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R ²	F	P	B	Beta	T	P
مدل	۰/۸۳۵	۰/۶۹۷	۱۲/۸۷۱	۰/۰۰۰۱	-۴/۲۰۰	-	-۱/۹۴۵	۰/۰۵۵
ED	۰/۳۶۵	۰/۷۳۶					۴/۶۹۷	۰/۰۰۰۱
AB	-۰/۰۰۲	-۰/۰۰۴					-۰/۰۴۵	۰/۹۶۴

•/•.•.•	•/•.•.•	•/•.•.•	•/•.•.•	MA
•/•.•.•	•/•.•.•	•/•.•.•	•/•.•.•	SI
•/•.•.•	•/•.•.•	•/•.~.~	•/•.~.~	DS
•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	FA
•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	DI
•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	VH
•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	EM
•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	SB
•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	SS
•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	•/•.~.~	EI

US	۰/۰۴۶	۰/۰۸۶	۰/۷۴۳	۰/۴۵۹
ET	-۰/۲۱۰	-۰/۴۲۵	-۳/۶۰۲	۰/۰۰۱
IS	۰/۰۶۵	۰/۱۰۴	۰/۹۴۲	۰/۳۴۹

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۶۹/۷ درصد واریانس ادراک هیجانی کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات Beta در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند ادراک هیجانی کودکان را پیش بینی کند.

جدول ۹. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس تکانشی پایین کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R2	F	P	B	Beta	T	P
مدل	۰/۷۱۵	۰/۵۱۱	۵/۸۴۹	۰/۰۰۰۱	۱۵/۸۴۲	—	۶/۴۳۳	۰/۰۰۰۱
ED					-۰/۲۳۳	-۰/۵۰۰	-۲/۵۱۰	۰/۰۱۴
AB					-۰/۰۴۹	-۰/۱۱۱	-۰/۹۶۵	۰/۳۳۷

•/۷۳۵	•/۳۴۰	•/۰۵۲	•/۰۳۰	MA
•/۱۹۳	۱/۳۱۲	•/۲۷۴	•/۱۵۲	SI
•/۵۱۷	•/۶۵۱	•/۱۱۱	•/۰۶۴	DS
•/۲۴۷	-۱/۱۶۵	-۰/۱۵۴	-۰/۰۷۱	FA
•/۳۱۶	-۱/۰۰۹	-۰/۱۵۴	-۰/۰۹۷	DI
•/۰۴۰	۲/۰۸۲	•/۲۱۴	•/۲۹۷	VH
•/۰۰۰۱	۳/۹۲۲	•/۴۰۱	•/۵۴۷	EM
•/۲۳۰	۱/۲۱۰	•/۱۹۱	•/۱۲۵	SB
•/۳۱۹	-۱/۰۰۳	-۰/۱۲۵	-۰/۰۷۱	SS
•/۷۷۰	•/۲۹۳	•/۰۴۶	•/۰۲۵	EI

US	-۰/۰۵۵	-۰/۱۱۴	-۰/۷۷۷	۰/۴۳۹
ET	۰/۰۷۷	۰/۱۷۴	۱/۱۵۸	۰/۲۵۰
IS	۰/۰۱۸	۰/۰۳۲	۰/۲۲۷	۰/۸۲۱

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۵۱/۱ درصد واریانس تکنانشی پایین کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات Beta در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند تکنانشی پایین کودکان را پیش بینی کند.

جدول ۱۰. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس تنظیم هیجانی کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R2	F	P	B	Beta	T	P
مدل	۰/۴۶۰	۰/۲۱۲	۱/۵۰۵	۰/۱۲۲	۱۸/۵۵۸	—	۵/۸۱۸	۰/۰۰۰۱
ED				-۰/۱۲۲	-۰/۲۶۹		-۱/۰۶۴	۰/۲۹۰
AB				۰/۱۳۰	۰/۲۹۱		۱/۹۹۹	۰/۰۴۹

•/۱۶۴	۱/۴۰۳	•/۲۷۴	•/۱۶۰	MA
•/۰۲۳	۲/۳۱۶	•/۶۱۳	•/۳۴۸	SI
•/۵۶۰	-۰/۵۸۵	-۰/۱۲۷	-۰/۰۷۵	DS
•/۳۵۲	•/۹۳۶	•/۱۵۷	•/۰۷۴	FA
•/۷۰۶	-۰/۳۸۷	-۰/۰۷۳	-۰/۰۴۷	DI
•/۷۵۹	•/۳۰۷	•/۰۴۰	-۰/۰۵۷	VH
•/۰۶۶	۱/۸۶۱	•/۲۴۲	•/۳۳۶	EM
•/۱۴۴	-۱/۴۷۳	-۰/۲۹۶	-۰/۱۹۷	SB
•/۹۲۱	-۰/۰۹۹	-۰/۰۱۶	-۰/۰۰۹	SS
•/۲۹۷	-۱/۰۵۰	-۰/۲۱۰	-۰/۱۱۷	EI

US	۰/۱۰۵	۰/۲۱۵	۱/۱۵۰	۰/۲۵۳
ET	-۰/۱۸۵	-۰/۴۰۸	-۲/۱۴۲	۰/۰۳۵
IS	۰/۰۳۶	۰/۰۶۴	۰/۳۵۹	۰/۷۲۳

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۲۱/۲ درصد واریانس تنظیم هیجانی کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات Beta در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند تنظیم هیجانی کودکان را پیش بینی کند

جدول ۱۱. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس ارتباط با همسالان کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R ²	F	P	B	Beta	T	P
مدل	۰/۷۳۱	۰/۵۳۴	۶/۴۱۵	۰/۰۰۰۱	۱۰/۴۷۹	—	۳/۳۹۹	۰/۰۰۱
ED					-۰/۴۳۱	-۰/۷۵۴	-۳/۸۸۰	۰/۰۰۰۱

•/••٢	٣/٢٧٧	•/٣٦٧	•/٢•٦	AB
•/••٢	٣/٢•٨	•/٤٨٢	•/٣•٤	MA
•/••٣	٣/•٢٦	•/٦١٦	•/٤٣٩	SI
•/•٢٢	-•/٦٤٢	-•/١•٧	-•/•٨•	DS
•/•••١	٣/٩١•	•/••٦	•/٢٩٨	FA
•/•٣٧	-٢/١١•	-•/٣١٦	-•/٢•٤	DI
•/••٤	٢/٩•٧	•/٢٩٧	•/•٢٨	VH
•/•١•	٢/٦٤٦	•/٢٦٤	•/٤٦٢	EM
•/٤••	-•/٧•٩	-•/١١٧	-•/•٩٨	SB
•/٢٣٧	-١/١٩٢	-•/١٤•	-•/١••	SS

0/016	-2/462	-0/379	-0/266	EI
0/281	1/084	0/106	0/090	US
0/417	-0/816	-0/119	-0/068	ET
-0/500	-0/678	-0/093	-0/066	IS

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۵۳/۴ درصد واریانس ارتباط با همسالان کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات **Beta** در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند ارتباط با همسالان را پیش بینی کند.

جدول ۱۲. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس عزت نفس کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R2	F	P	B	Beta	T	P
مدل	0/817	0/668	11/253	0/0001	2/809	-	1/217	0/227
ED					-0/365	-0/721	-4/394	0/0001
AB					0/280	0/072	6/042	0/0001

•/•٦٨	•/•٥٧٤	•/•٧٣	•/•٤٧	MA
•/•١٣	٢/•٣٣	•/٤٣•	•/٢٧•	SI
•/٢٧٣	-١/١•٤	-•/١••	-•/١•٢	DS
•/•••١	•/•٧•	•/•••٣	•/٢٨٩	FA
•/•••١	-٣/٨٣٨	-•/٤٨٤	-•/٣٤•	DI
•/•••١	٤/•٣•	•/٣٨•	•/٦••	VH
•/١٣٣	١/•١٩	•/١٢٨	•/١٩٨	EM
•/٩٤١	•/•٧•	•/•١•	•/••٧	SB
•/٧•٧	-•/٣١•	-•/•٣٢	-•/•٢•	SS
•/•٤١	-٢/•٧٣	-•/٢٧•	-•/١٦٧	EI

US	-۰/۰۶۲	-۰/۱۱۴	۰/۹۴۰	۰/۳۵۰
ET	۰/۰۵۱	۰/۱۰۱	۰/۸۱۶	۰/۴۱۷
IS	۰/۰۶۳	۰/۱۰۰	۰/۸۶۱	۰/۳۹۲

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۶۶/۸ درصد واریانس عزت نفس کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات Beta در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند عزت نفس را پیش بینی کند.

جدول ۱۳. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مربوط به پیش بینی خرده مقیاس خود انگیزختگی کودکان بر اساس خرده مقیاسهای طرحواره اولیه مادران

متغیر پیش بین	R	R2	F	P	B	Beta	T	P
مدل	۰/۸۳۶	۰/۷۰۰	۱۳/۰۴۵	۰/۰۰۰۱	۱۱/۳۴۹	—	۴/۲۱۹	۰/۰۰۰۱
ED					-۰/۲۰۶	-۰/۳۳۱	-۲/۱۲۵	۰/۰۳۷
AB					-۰/۰۲۴	-۰/۰۳۹	-۰/۴۳۱	۰/۶۶۷
MA					-۰/۰۹۰	-۰/۱۱۳	-۰/۹۳۷	۰/۳۵۱

•/۸۰۷	•/۲۴۵	•/۰۴۰	•/۰۳۱	SI
•/۹۴۷	-•/۰۶۷	-•/۰۰۹	-•/۰۰۷	DS
•/۰۵۸	۱/۹۲۲	•/۱۹۹	•/۱۲۸	FA
•/۰۲۵	-۲/۲۸۳	-•/۲۷۴	-•/۲۳۹	DI
•/۰۰۰۱	۳/۹۴۸	•/۳۱۹	•/۶۱۵	VH
•/۶۶۵	-۱/۱۲۱	-•/۰۹۰	-•/۱۷۱	EM
•/۰۰۰۱	۳/۹۱۳	•/۴۸۵	•/۴۴۲	SB
•/۶۴۹	-•/۴۵۷	-•/۰۴۵	-•/۰۳۵	SS
•/۴۰۰	•/۸۴۶	•/۱۰۵	•/۰۸۰	EI
•/۰۰۰۱	-۴/۵۵۸	-•/۵۲۵	-•/۳۴۹	US

ET	۰/۲۶۱	۰/۴۲۲	۳/۵۹۲	۰/۰۰۱
IS	۰/۲۸۶	۰/۳۶۹	۳/۳۴۸	۰/۰۰۱

همانطور که جدول فوق نشان می دهد مدل قادر به تبیین ۷۰ درصد واریانس خود انگیزتگی کودکان به وسیله طرحواره اولیه مادران می باشد. بنابراین طبق نمرات Beta در سطح معنی داری مشخص شده، می توان گفت همه متغیرهای پیش بین به صورت معنی داری در مدل سهم دارند که می تواند خود انگیزتگی را پیش بینی کند.

نتیجه گیری:

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه طرحواره ناسازگار مادران با هوش هیجانی فرزندان در کودکان پسر دوره ابتدایی انجام شد. یافته های به دست آمده نشان داد طرحواره های ناسازگار اولیه با ابعاد مختلف هوش هیجانی رابطه معنادار دارد که می تواند بیانگر این باشد که طرحواره اولیه مادران تعیین کننده هوش هیجانی فرزندان است.

این یافته همسو با نتایج پژوهشهای محمدی و همکاران (۱۳۹۸) در مورد طرحواره های هیجانی، گولا (۲۰۰۲) و لیهی (۲۰۱۰) می باشد. به طور کلی می توان این مساله را به این شرح تبیین نمود: هیجان ها از توانایی های اساسی هستند که برای توانش پاسخ دهی فوری برای حفظ زندگی تکاملی در وجود ما به ودیعه گذارده شده اند. هوش هیجانی تاثیر بسیاری زیادی برشادی و رضایت از زندگی دارد. کسانی که هوش هیجانی خود را بکار می گیرند، با محیط اطراف خود سازگاری بیشتری دارند، اعتماد به نفس بالایی نشان می دهند و از توانایی های خود آگاهند. رابطه ی مستقیم بین هوش هیجانی و زندگی خوب و سالم نشان می دهد که توجه به هیجان ها، آگاه بودن و آگاه ماندن از آنها و استفاده از آنها برای راهنمایی کردن رفتار، تا چه حد اهمیت دارد. هرچه افراد از مهارت های هوش هیجانی خود بیشتر استفاده کنند دستاوردهای بیشتری خواهند داشت (آقایاروشرفی در آمدی، ۱۳۸۵). پژوهش های انجام شده افرادی که طرحواره شان در حوزه طرد و بریدگی قرار دارد معتقدند که نیاز آنها به ثبات، امنیت، محبت، عشق و تعلق خاطر برآورده نخواهد شد. این افراد در بزرگسالی تمایل دارند به گونه ای نسنجیده و شتاب زده از یک رابطه خود آسیب رسان به رابطه دیگر پناه ببرند یا از برقراری رابطه میان فردی نزدیک اجتناب کنند (برجعی و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین روابط والد و کودک با وجود اینکه علت های بسیاری دارد با سلامت روان و طرحواره های

اولیه مادران رابطه نزدیک و تنگاتنگی دارد. چنانچه مادر نداند چطور رفتار کند رفتار مخالفت جویی و تعارض مادر و کودک افزایش می یابد (عسکری و همکاران، ۱۳۹۶). از طرفی رولوفس، آنکفر و موریس (۲۰۱۲)، در پژوهش نشان دادند که الگوها و رفتارهای نادرست والدین سبب شکل گیری تجارب نامطلوب در مورد مراقبان اولیه، خصوصاً مادر می شود، و شناخت و الگوهای ارتباطی فرد را دچار مشکل می کند. همانطور که اشاره شد و این پژوهش نشان می دهد، شرایط اولیه زندگی فرد موجب ایجاد طرحواره هایی می گردد که در تمام زندگی فرد ثابت باقی می ماند. چنانچه این طرحواره ها به صورت ناسازگار باشند بر تمام جنبه های زندگی موثرند و در مسایلی مهمی مانند رابطه والد فرزند موثر است که مسلماً نقش به سزایی در آینده و سازگاری های بعدی کودک یا همان هوش هیجانی دارد. مادران دارای طرحواره های ناسازگار اولیه در معرض خطر داشتن فرزندان با مشکلات رابطه ای خواهند بود. همچنین در ایجاد جهان ذهنی کودک به طور نابهنجاری تاثیر گذار است و سبب ایجاد الگوهای پریشانی در کودکی و روابط بعدی فرد می شود که منجر به احساس پریشانی به جای آرامش و امنیت می شود. کودک، نیاز به مادر کافی دارد نه مادر کامل، اگر طرحواره اولیه مادران درمان نشود در کودکان طرحواره ناسازگار، سبکهای دلبستگی های نا ایمن، هوش هیجانی پایین در موقعیتهای دشوار زندگی فرد، بی ثباتی هیجانی، بحران های نا امنی و وابستگی را موجب می شود. بنابراین والدین می توانند با به کارگیری رابطه محبت آمیز با کودک و استفاده از مواردی که نشان دهنده پذیرش غیر مشروط کودک است، پاسخ گو و متعهد بودن به نیازها و ارزش های فرزند، استفاده از لحنی مثبت و سرشار از عاطفه و عدم تحقیر، انتقاد صریح و سرزنش کودک، تعامل سالم و با کیفیت با فرزندان برقرار کنند. و موجبات ایجاد دلبستگی ایمن و پرورش هوش هیجانی سالم در فرزندان را فراهم آورند.

منابع

- اسدی خضر لو، ف. (۱۳۹۶). هوش هیجانی در کودکان، اولین همایش ملی علوم اجتماعی، علوم تربیتی، روانشناسی و امنیت اجتماعی، تهران، دانشگاه آل طه - معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری کل استان البرز.
- اعلمی نیا، م. (۱۳۹۶). بررسی و تحلیل پژوهش های حوزه طرحواره درمانی، فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی ویژه نامه، شماره هجدهم، سال پنجم.
- آقایار، س و شریفی در آمدی، پ. (۱۳۸۵). هوش هیجانی (کاربرد هوش در قلمرو هیجان). اصفهان: سپاهان.
- امانی، ا؛ ثنایی ذاکر، ب؛ نظری، م، ع و نامداری پژمان، م. (۱۳۹۰). اثربخشی دو رویکرد طرحواره درمانی و سبک دلبستگی درمانی بر سبکهای دلبستگی در دانشجویان مرحله عقد، فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده، سال اول، شماره ۲، صص ۱۷۱-۱۹۱.
- برازنده، ه. (۱۳۸۴). بررسی معیارهای ارتباطی و طرحوارههای ناسازگار اولیه با سازگاری زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه فردوسی مشهد
- برجعلی، م؛ مدیگی، ز و گلشنی، ف. (۱۳۹۵). رابطه طرحواره ناسازگار اولیه و سبکهای دلبستگی مادران با اختلالات اضطرابی دانش آموزان، فصلنامه خانواده و پژوهش، شماره ۳۵، صص ۳۱-۴۷.
- صدق پور، بهرام. (۱۳۸۳). بررسی عواملی که منجر به اختلالات زناشویی و طلاق می شود، گزیده مقالات سمینار جوانان ازدواج و خانواده، کتاب اول، شیراز، کمیسیون بانوان استان فارس.
- طباطبایی برزکی، س؛ سهرابی، ف و کریمی زارچی، م. (۱۳۹۱). اثر بخشی تکنیکهای تجربی طرحواره درمانی بر روی طرحواره های افراد افسرده، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۳ (۱۱): ۷۵-۸۶.
- عسکری، م؛ نادری، م؛ احتشام زاده، پ؛ عسکری، پ و حیدری، ع.ر. (۱۳۹۶). اثربخشی مداخله ترکیبی طرحواره درمان و درمان و دلبستگی با مادران، بر رابطه والد- کودک، نشریه پرستاری کودکان، دوره ۴، شماره ۱، صص ۷-۱۶.
- محمدی، م؛ جزایری، ع، ر؛ رفیعی، م؛ جوکار، ب و پورشهناز، ع. (۱۳۸۴). بررسی عوامل موثر بر تاب آوری در افراد در معرض سوء مصرف مواد مخدر. فصلنامه روانشناسی دانشگاه تبریز، ۱ (۳-۲): ۲۰۳-۲۲۴.
- ناظمی مقدم، م؛ کدیور، پ و عرب زاده، م. (۱۳۹۶). ویژگی های روانسنجی مقیاس هوش هیجانی صفت - فرم کودکان: ساختار عاملی، پایایی، روایی فصلنامه اندازه گیری تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۷ (۲۷).

- یار محمدی واصل، م؛ برجعلی، ا؛ گلزاری، م و دلاور، ع. (۱۳۹۱). بررسی اثر بخشی طرحواره درمانی بر بهبود اختلال افسردگی اساسی عود کننده، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، سال سوم، شماره ۱۲، صص ۲۱-۴۸.

- Bar-on, R. (2000). Emotional and social intelligence: Insights from the emotional Quotient Inventory. In R. Bar-on & J. D. A. Parker, (Eds.), Handbook of emotional intelligence. San Francisco: Jossey- Boss

- Lungholm DP. Emotional Intelligence in Organizational Behavior. Eco, Manage, and Financial Markets. 2014; 9(3): 128-133

- Mavroveli, S., & Sanchez-Ruiz, M.J. (2011). Trait Emotional Intelligence: Psychometric Investigation achievement and school behavior. British Journal of Educational Psychology, 81,